P. Voorhoeve

Maleise mystieke poëzie. Nog meer werk van Sjamsuddin van Pasai. Umdatal-ansab. Raffles Ms. No. 18.

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 108 (1952), no: 2, Leiden, 207-208

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

KORTE MEDEDELINGEN.

Maleise mystieke poëzie. Handschrift Kon. Bat. Gen. 83 Mal. is enige tijd te Leiden geweest ter collatie van het middenstuk, een tekst van de gedichten van Hamzah Fansuri die, zoals Drewes in TBG 73 p. 391 evv. heeft aangetoond, aanzienlijk kan bijdragen tot verbetering van Doorenbos' uitgave. Ook het begin en het slot van dit handschrift bevatten mystieke poëzie. Het eerste stuk is de Sjaïr Ma'rifat, een orthodox-mystiek gedicht, waarvan vrij veel handschriften bestaan; in een daarvan (Oph. 78, Suppl. Cat. v. R. no. 227) wordt het aan Abdurrauf toegeschreven. Het laatste gedeelte is een bundeltje pantheïstisch-mystieke sjaïrs, waarvan sommige in poëtische waarde niet onderdoen voor die van Hamzah Fansuri. Een ervan komt ook voor in Cod. Or. 1332 en is daaruit gepubliceerd door Van Nieuwenhuijze in zijn proefschrift p. 313—316. Een ander bevat alle drie de verzen die geciteerd worden in Van Nieuwenhuijze's handschrift K (proefs. p. 385/86), en die daar worden toegeschreven resp. aan Tuan di Mekah, Sjaïch Hamzah, en een anonymus. Met Tuan di Mekah is ook Hamzah bedoeld; dit gedicht schijnt dus van Hamzah zelf te zijn, terwijl de andere stellig tot zijn school behoren.

*Nog meer werk van Sjamsuddin van Pasai*¹⁾. Een stuk overeenkomend met Van Nieuwenhuijze's hs. K f. 27a—31a komt voor (met vele variaes lectiones) in het hs. van de Bibliothèque Nationale te Parijs, mal.-polyn. 235 f. 15v—21r. In plaats van Tuan di Mekah staat hier Sjaïch Hamzah (zie boven), en in plaats van Sjaïch Hamzah bij K heeft dit hs. Tuan ditjampur, een schrijffout voor Tuan di Pantjur (Fansur). De vreemde uitdrukking: telur jang dihubung tindik (vN p. 385 n. 31) blijkt een fout te zijn voor: telur jang diudjung tanduk. Deze ook thans nog gebruikelijke spreekwijze (Peribahasa van Balai Pustaka no. 2495) moet dus al meer dan drie eeuwen oud zijn! No. 31 van de Parijse collectie is een copie van het mystieke handschrift uit Pasai in de collectie van William Marsden, thans in de School of Oriental and African Studies te Londen. Zoals te verwachten was blijken ook de hierin voorkomende verhandelingen uit de school van Sjamsuddin afkomstig te zijn.

'Umdat al-ansāb, d.i. „Steun (bij de studie) der verwantschapsbetrekkingen” is de titel van een werkje over de genealogie van de profeet Muhammad en de eerste vier chaliefen, dat zowel in het Maleis als in het Arabisch bestaat. Van de Maleise tekst is slechts één handschrift bekend, een 19de eeuwse copie gemaakt voor Von de Wall (Djakarta vdW 76, Cat. v. Ronkel CCXLVII); van de Arabische zijn twee handschriften te Djakarta (KGB Arab. 123(4), Cat. v. d. Berg p. 109, en KGB Arab. 371 f. 154r—165v, Suppl. Cat. v. Ronkel no. 527) en sedert kort één te Leiden (Cod. Or. 8399 f. 46v—90v, gedateerd H. 1140), aan de bibliotheek geschenken door Mevr. M. Maasland—Lobry de Bruyn uit de nalatenschap van Dr. J. H. Maasland, die het op Sumatra had verkregen. In de colophon van het Maleise handschrift wordt ten onrechte gezegd dat het oorspronkelijke werk uit het Arabisch in het Perzisch zou zijn vertaald; het omgekeerde is bedoeld. Ten gevolge hiervan is in Winstedt's History of Malay Literature (JMBRAS 17, III, 1940 p. 69) een verkeerde voorstelling van de oorsprong van het geschrift gegeven. Het volgende moge tot verbetering daarvan dienen. De 'Umdat al-ansāb is in H. 1079

¹⁾ Vervolg op Bijdr. 108 p. 92.

(A.D. 1668/9) in Atjèh in het Arabisch geschreven door een onbekende auteur op last van de Sultane Saffiatuddin. Het is een uittreksel uit het Perzische werk *Rauḍat al-aḥbāb* dat in H. 900 voltooid was door 'Atā' Allāh b. Faḍl Allāh Djamāl al-Ḥusainī. Dit is een volumineus boek; de gedrukte Turkse vertaling (2de dr. Istanbul H. 1288) bestaat uit 4 delen van tezamen 2045 blz., terwijl het Arabische werkje op dezelfde wijze uitgegeven misschien 30 blz. zou tellen. Zowel in het Perzische origineel als in het Arabische excerpt wordt bij de beschrijving van de genealogie van de profeet de nadruk gelegd op de overerving van het mystieke Licht van het Profeetschap van Adam tot Muhammad. Overigens geeft de bewerker niet veel meer dan een droge opsomming van genealogieën en jaartallen. Dat H. 1079 inderdaad het jaar is, waarin het Arabische werkje werd geschreven, niet dat van de Maleise vertaling, blijkt duidelijk, waar de auteur becijfert, dan van Adam tot zijn eigen tijd 6792 jaren verlopen zijn, n.l. 5713 jaar tot de hidjra en 1079 jaar daarna. Een andere opvatting, die van Adam tot Muhammads optreden als profeet 6950 jaar rekent, is volgens hem te verwerpen, daar zij in strijd is met de overlevering, volgens welke van Adam tot de dag der opstanding 7000 jaar zullen verlopen. Wanneer de Maleise vertaling uit het Arabisch, die zeer letterlijk schijnt te zijn, gemaakt is, valt niet te bepalen; misschien mag men uit het feit dat alleen het Maleise handschrift de naam van de vorstelijke opdrachtgeefster noemt concluderen, dat ook de vertaling nog onder haar regering plaats vond. Zeer vrije bewerkingen van dit geschrift bestaan in het Sundaas (Leiden Cod. Or. 5621, Juynboll Suppl. Cat. III p. 27 no. XLVIII) en in het Javaans (Leiden Cod. Or. 3121e, *ibid.* II p. 38 no. DCCCLXVI). Beide zijn sterk beïnvloed door de legendarische verhalen van de *Serat Anbija*; de Javaanse redactie (in dichtmaat) zet bovendien de genealogie voort tot op de vorsten van Java.

Raffles' Ms. No. 18, dat de oudst bekende redactie van de *Sedjarah Melaju* bevat, door Winstedt gepubliceerd in *JMBRAS* XVI en XVIII, is gebleken niet volkomen uniek te zijn. Er bestaat n.l. van deze oude redactie nog een copie die echter, jammer genoeg, onvoltooid is, en alleen de eerste helft van de tekst bevat (hoofdstuk I—XVIII). Het is het Leidse handschrift Or. 1704, geschreven door Muhammad Sulaiman, die omstreeks 1830 als djurutulis op de Secretarie te Batavia werkte. Een volledige collatie van de beide teksten bracht tal van kleine verschillen aan het licht, maar ook zoveel overeenstemming, dat het niet uitgesloten lijkt, dat beide copieën naar hetzelfde origineel gemaakt zijn. *Raffles 18* is geschreven op Engels papier van 1812 en het is dus mogelijk dat het op Java is gecopieerd. In deel 105 van deze Bijdragen heeft Emeis kritiek uitgeoefend op Winstedt's waardering van de oude tekst; door vergelijking met de uitgave van Shellabear kwam hij tot de conclusie: De Shellabear tekst wint het qua taal van de overeenkomstige gedeelten van de *Blagden* (-Winstedt) tekst. Men zou kunnen vragen: hoe kan het anders, als men een tekst, waaraan twee uitgevers, Abdullah en Shellabear, hun zorgen hebben besteed, vergelijkt met een ongecollationeerde copie van een loonschrijver? Vele van de door Emeis gelaakte fouten en foutjes zijn door vergelijking met Cod. 1704 te verbeteren. Dit h.s. is te nauw verwant met *Raffles 18* om een volledig herstel van de oude tekst mogelijk te maken, maar bewijst wel, dat Winstedt terecht aan afschrijversfouten in *Raffles 18* niet te veel belang heeft gehecht bij het bepalen van zijn oordeel over de waarde van de oude redactie.

P. VOORHOEVE